

Lieta Nr. C02036812

PAC-0670/2014

S P R I E D U M S

Latvijas Republikas vārdā

Rīgā 2014.gada 19.decembrī

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu tiesu palāta šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētāja tiesnese Dace Jansone,

tiesneši Normunds Riņķis un Zane Pētersone

ar sekretāru Jāni Mērpoli,

piedaloties prasītāju /pers. C/ un /pers. D/ pārstāvim zvērinātam advokātam /pers. Z/un atbildētājas /pers. E/ pārstāvim /pers. F/,

atklātā tiesas sēdē izskatīja civillietu /pers. C/ un /pers. D/ prasībā pret /pers. E/ par īpašuma tiesību atzīšanu uz nekustamā īpašuma daļu sakarā ar /pers. E/ apelācijas sūdzību par Kurzemes apgabaltiesas Civillietu tiesu kolēģijas 2013.gada 2.aprīļa spriedumu.

A p r a k s t o š ā

[1] Prasītājas/pers. C/ un /pers. D/ cēlušas prasību pret atbildētāju /pers. E/ par īpašuma tiesību atzīšanu uz mantojumu, kurā, pamatojoties uz Civillikuma 89., 392., 399., 404., 669., 688.,1044.pantu, lūgušas atzīt īpašuma tiesības katrai uz 1/6 domājamo daļu no nekustamā īpašuma /adrese/.

Prasība pamatota ar tālāk norādītiem argumentiem.

[1.1] 2011.gada 12.septembrī miris prasītāju /pers. C/ un /pers. D/ tēvs /pers. K/.

2012.gada 24.maijā Kurzemes apgabaltiesas zvērināts notārs Valsts amatpersona izsniedzis mantojuma apliecības, ar kurām prasītājas apstiprinātas mantošanas tiesībās katra uz 1/3 domājamo daļu no mirušā /pers. K/ atstātā mantojuma. Mantojuma apliecībā mantojamā masā ir uzrādīta uz prasītāju tēva /pers. K/ vārda reģistrētā automašīna /TL marka/ ar valsts reģistrācijas numura zīmi /TL numurs/, automašīnas piekabe ar numura zīmi /numurs/ un /pers. K/ individuālais uzņēmums /Nosaukums A/.

[1.2] Nekustamais īpašums /adrese/, kas sastāv no zemes gabala 0,13 ha platībā un uz tā esošās dzīvojamās mājas un saimniecības būves, Rojas novada zemesgrāmatas nodalījumā Nr./numurs A/nostiprināts uz atbildētājas /pers. E/ vārda.

1993.gada 20.augustā reģistrēta /pers. K/ un atbildētājas /pers. E/ laulība.

Zemesgabalu atbildētāja ieguvusi zemes privatizācijas rezultātā, pamatojoties uz 1995.gada 12.septembra /pagasta padomes/ lēmumu un ar Latvijas Hipotēku un zemes banku noslēgto līgumu 9/1154, bet dzīvojamo māju un saimniecības būves atbildētāja ieguvusi, pamatojoties uz 1996.gada 22.novembra aktu par būvju pieņemšanu ekspluatācijā.

[1.3] Prasītājas uzskata, ka saskaņā ar Civillikuma 89.pantu ½ domājamā daļa no neklustamā īpašuma /adrese/ ir atzīstama par laulāto kopīgu mantu un iekļaujama tēva atstātajā mantojumā.

Nekustamais īpašums iegūts laulības laikā, laulības līgums par laulāto kopmantas sadali nav noslēgts. 1993.-1996.gados prasītāju tēvs /pers. K/ pelnījis vairāk kā atbildētāja un strīdus īpašums ir uzcelts galvenokārt par viņa naudas līdzekļiem un ar viņa darbu. Līdz ar to nevar būt šaubu, ka šis nekustamais īpašums ir abu laulāto kopīgā manta.

[2] Atbildētāja/pers. E/ iesniegusi tiesā paskaidrojumus, kuros prasību neatzīst, jo uzskata, ka strīdus nekustamais īpašums ir viņas atsevišķais īpašums. Norāda, ka zemi privatizējusi par personīgiem sertifikātiem, bet ēkas uzceltas par viņas personīgiem līdzekļiem.

[3] Ar Kurzemes apgabaltiesas Civillietu tiesu kolēģijas 2013.gada 2.aprīļa spriedumu noraidīta /pers. C/ un /pers. D/ prasība pret /pers. E/ par īpašuma tiesību atzīšanu uz nekustamā īpašuma daļu. No /pers. E/ par labu /pers. C/ un /pers. D/ piezīta mantojuma daļas kompensācija Ls 2875 apmērā katrai, kā arī ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi Ls 15,50, samaksātā valsts nodeva Ls 330,79, ar lietas vešanu saistītie izdevumi Ls 527,64. No /pers. E/ par labu valstij piedzīta valsts nodevas starpība Ls 58,21 un ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi Ls 6,16.

Spriedums pamatots ar šādiem motīviem.

[3.1] Tiesa secinājusi, ka lietā nav strīda, ka prasītājas /pers. C/, /pers. D/ un atbildētāja /pers. E/ ir /pers. K/ mantinieces - katra uz 1/3 domājamo daļu no atstātā mantojuma.

Atbildētājas /pers. E/ un mantojuma atstājēja /pers. K/ laulība noslēgta 1993.gada 20.augustā .

Tiesa konstatējusi, ka Talsu zemesgrāmatu nodaļas /zemesgrāmatas nodalījuma numurs/īpašuma tiesības uz nekustamo īpašumu/adrese/ 1997.gada 12.maijā nostiprinātas uz atbildētājas /pers. E/ vārda.

[3.2] Tiesas ieskatā lietā strīdus nekustamais īpašums nav uzskatāms par laulāto kopīgo mantu, bet ir atbildētājas atsevišķā manta.

Citējot Civillikuma 89.panta otro daļu, tiesa norādījusi, ka, lai atzītu, ka pastāv pantā norādītie laulāto kopīgas mantas rašanās priekšnoteikumi, ir nepieciešams konstatēt, vai attiecīgās mantas iegūšanas brīdī pastāvējusi laulāto kopdzīve un laulāto kopīgā saimniecība, vai manta iegūta kopīgi vai arī ar abu laulāto līdzekļiem un otra laulātā darbības palīdzību.

[3.2.1] Tiesa secinājusi, ka strīdus zemi atbildētāja iegādājusies par saviem līdzekļiem līdz laulības noslēgšanai.

Zeme apbūvei atbildētājai piešķirta 1991.gada 27.martā ar zvejnieku kolhoza /Nosaukums B/ valdes sēdes protokolu Nr. 4, bet tā iemērīta 1991.gada 18.aprīlī.

Ar rakstveida pierādījumiem lietā apstiprināts, ka strīdus zemi atbildētāja izpirkusi 1995.gada 14.novembrī par sertifikātiem, izlietojot savus, meitas /pers. M/ un mātes /pers. N/ sertifikātus.

[3.2.2] Attiecībā uz strīdus dzīvojamo māju un saimniecības ēku, tiesa atzinusi, ka būvniecība notika par atbildētājas līdzekļiem, jo viņa iegādājusies būvmateriālus, aizņēmusies naudu būvniecībai, atdodot parādus no līdzekļiem, kurus ieguvusi, pārdodot viņai piederošo dzīvokli.

Novērtējusi pierādījumus kopumā un savstarpējā saistībā, tiesa secinājusi, ka prasītāja nav iesniegusi pierādījumus par /pers. K/ naudas ieguldījumiem strīdus nekustamā īpašumā, un atzinusi par pierādītu, ka nekustamais īpašums /adrese/, ir /pers. E/ atsevišķā manta.

[3.3] Tiesa atzinusi, ka prasītājām kā /pers. K/ mantiniecēm ir tiesības uz kompensāciju un, kā atzinis Augstākās tiesas Senāts 2008.gada 11.jūnija spriedumā SKC-251/2008, kompensācijas piedziņa, pastāvot prasījumam par nekustamā īpašuma daļas izdošanu, nav uzskatāms par prasības robežu pārkāpšanu.

Netiek apstrīdēts fakts, ka /pers. K/ ņēmis dalību ar savu darbu atbildētājas mājas būvniecībā gan pirms laulības noslēgšanas, gan pēc tam, par to liecināja liecinieki /pers. O/, /pers. P/, /pers. R/, /pers. S/.

Izvērtējusi iegūtos pierādījumus, tiesa uzskatījusi, ka /pers. K/ ieguldījums atbildētājas atsevišķā mantā vērtējams 25% apmērā no nekustamā īpašuma vērtības.

Nosakot mantas vērtību, no kuras nosakāms kompensācijas apmērs, par pamatu tiesa ņēmusi prasītāju iesniegto SIA „Ober Haus Vērtēšanas Serviss" 2013.gada 17.februāra vērtējumu, kurā noteikts, ka nekustamā īpašuma /adrese/ tirgus vērtība ir Ls 38 200, no kura ir jāatņem SIA „Ober Haus Vērtēšanas Serviss" 2013.gada 4.martā dotais zemes gabala novērtējums Ls 3 700.

Dzīvojamās mājas un pārējo būvju vērtība, no kuras aprēķināma kompensācija naudas izteiksmē mantiniecēm, ir Ls 34 500. 25% no dzīvojamās mājas un būvju vērtības ir Ls 8625, kas ir dalāms uz trīs mantiniecēm un ir Ls 2 875 katrai.

[4] Ar Kurzemes apgabaltiesa Civillietu tiesu kolēģijas tiesneses 2013.gada 24.aprīļa lēmumu labota pārrakstīšanās kļūda Kurzemes apgabaltiesas Civillietu tiesu kolēģijas 2013.gada 2.aprīļa sprieduma motīvu daļā, norādot nekustamā īpašuma statusu un /pers. K/ ieguldījuma apmēru atbildētājas /pers. E/ atsevišķā mantā.

[5] Par Kurzemes apgabaltiesas Civillietu tiesu kolēģijas 2013.gada 2.aprīļa spriedumu apelācijas sūdzību iesniegusi /pers. E/, pārsūdzot to daļā par piedzīto mantojuma daļas kompensāciju Ls 2875 apmērā katrai prasītājai un par piedzītajiem tiesāšanās izdevumiem.

Apelācijas sūdzībā lūgts noraidīt mantojuma daļas kompensācijas piedziņu, pamatojoties uz šādiem argumentiem.

[5.1] Tā kā tiesa pilnībā noraidījusi prasītāju prasību, atbilstoši Civilprocesa likuma 41.panta pirmajai daļai atbildētājai nav jāsedz tiesāšanās izdevumi.

[5.2] Atbildētāja uzskata, ka tiesa ir pārkāpusi Civilprocesa likuma 192.panta noteikumus un pati pēc savas iniciatīvas ir piedzinusi prasītāju labā mantojuma daļas kompensāciju, kaut arī prasītājas to nebija lūgušas.

Turklāt tiesa spriedumā nav norādījusi nevienu likuma normu, uz kuru pamatojas piespriestā mantojuma daļas kompensācijas

piedziņa.

[5.3] Prasītāju celtā prasība pamatota ar Civillikuma 89.pantu, prasot /pers. K/ laulātā kopmantas daļas iekļaušanu mantojumā. Tiesa pamatoti atzinusi nekustamo īpašumu /adrese/, par atbildētājas atsevišķu mantu, norādot, ka prasītājas /pers. K/ ieguldītos līdzekļus celtniecībā nav pierādījušas.

Atbildētājas ieskatā atbilstoši Civillikuma 382.panta noteiktajam mantojuma kopībā neietilpst dzīves laikā ieguldītais darbs citas personas īpašumā.

Ja tomēr atzīstams pretējais, pušu starpā sastāv strīds par /pers. K/ ieguldījuma apmēru, kas būtu pierādāms. Atbildētāja nepiekrīt tiesas noteiktajam ieguldījuma apmēram 25% no ēkas tirgus vērtības, jo ēkas būvniecība sākta jau 1991.gadā, savukārt attiecības ar /pers. K/ atbildētājai uzsāktas pēc gada un laulība noslēgta tikai 1993.gada 20.augustā, kad visas ēkas bija uzbūvētas. No minētā izriet, ka laulātie kopīgi veikuši iekšdarbus dzīvojamā mājā.

Lietā nav pierādījumu tam, no kura laika /pers. K/ uzsācis darbu celtniecībā, vai viņam bijusi vienošanās ar atbildētāju par darba ieguldījuma atlīdzināšanu.

Tā kā ēkas līdz laulības reģistrācijas bija uzbūvētas par 80%, no visu ēku vērtības /pers. K/ darba ieguldījums būtu ne vairāk kā 10%, tādēļ tika runāts par izlīgumu Ls 2 000 apmērā.

[6] Tiesas sēdē atbildētājas /pers. E/ pārstāvis /pers. F/ uzturēja apelācijas sūdzību uz tajā norādītajiem pamatiem.

Prasītāju/pers. C/ un /pers. D/ pārstāvis /pers. Z/ tiesas sēdē apelācijas sūdzību neatzina par pamatotu, atzīstot par pareizu pirmās instances tiesas spriedumu.

Motīvu daļa

[7] Noklausījusies lietas dalībnieku paskaidrojumus, novērtējusi apelācijas sūdzības argumentus un lietā iesniegtos pierādījumus, Civillietu tiesu palāta atzīst, ka prasība ir noraidāma pilnīgi.

[8] Saskaņā ar Civilprocesa likuma 426.panta pirmo daļu apelācijas instances tiesa izskata lietu pēc būtības sakarā ar apelācijas sūdzību tādā apjomā, kā lūgts šajā sūdzībā.

Ar apelācijas sūdzību atbildētāja /pers. E/ nav pārsūdzējusi pirmās instances tiesas spriedumu daļā, ar kuru ir noraidīta /pers. C/ un /pers. D/ prasība pret /pers. E/ par īpašuma tiesību atzīšanu uz nekustamā īpašuma, kas atrodas /adrese/, daļu. Līdz ar to

spriedums šajā daļā ir stājies likumīgā spēkā un apelācijas kārtībā nav pārskatāms.

[9] Par pamatotu atzīstams apelācijas sūdzības arguments, ka pirmās instances tiesa ir pārkāpusi Civilprocesa likuma 192.pantu, pārsniedzot prasījuma robežas un piedzenot no atbildētājas mantojuma daļas kompensāciju, kas prasībā nebija lūgts.

No prasības pieteikuma satura redzams, ka prasītājas nebija cēlušas prasību par izdevumu piedziņu, bet bija lūgušas atzīt nekustamo īpašumu par laulāto kopīgu mantu, kas ½ domājamās daļas apmērā iekļaujams mirušā laulātā atstātā mantojuma masā.

Pirmās instances tiesa nepamatoti ir atsaukusies uz Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta 2008.gada 11.jūnija spriedumu SKC-251/2008, kurā norādīts, ka kompensācijas piedziņa, pastāvot prasījumam par nekustamā īpašuma daļas izdošanu, nav uzskatāms par prasības robežu pārkāpšanu, jo šajā spriedumā ir apmierināta neatraidāmā mantinieka prasība par neatraidāmās daļas izdošanu, kas ir nosakāma naudas izteiksmē, bet Kurzemes apgabaltiesa ir apmierinājusi /pers. K/ mantinieču /pers. C/ un /pers. D/ prasību par kompensācijas piedziņu sakarā mantojuma atstājēja veiktajiem ieguldījumiem citai personai piederošā īpašumā. Līdz ar to izskatāmajā lietā ir konstatējami citi faktiskie apstākļi un tiesiskais pamats.

Atbilstoši Civilprocesa likuma 426.panta otrai daļai apelācijas instances tiesai jāizskata tos prasījumus, kas izskatīti piemās instances tiesā.

Ņemot vērā, ka pirmās instances tiesa izskatījusi jautājumu par mantojuma daļas kompensācijas piedziņu no atbildētājas un taisījusi spriedumu lietā, apelācijas kārtībā šis jautājums ir izskatāms.

[10] Civillietu tiesu palāta atzīst, ka prasība par lietai taisīto izdevumu atlīdzības piedziņu kā nepamatota ir noraidāma.

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 430.panta trešo daļu fakti, kas konstatēti pirmās instances tiesā, apelācijas instances tiesā nav jāpārbauda, ja tie nav apstrīdēti apelācijas sūdzībā.

Ar apelācijas sūdzību nav apstrīdēti pirmās instances tiesas konstatētais fakts, ka nekustamais īpašums /adrese/ ir atbildētājas /pers. E/ atsevišķā manta, kā arī fakts, ka /pers. K/ ar savu darbu ņēmis dalību atbildētājas /pers. E/ mājas būvniecībā gan pirms laulības noslēgšanas, gan pēc tam. Ņemot vērā, ka šie fakti nav apstrīdēti, tie atzīstami par nodibinātiem un apelācijas instances tiesai atkārtoti tie nav jāpārbauda.

Viena laulātā ieguldījums otra laulātā atsevišķās mantas objektā (dzīvojamās ēkas uzbūvēšanā uz otram laulātajam piederoša zemes gabala) piešķir laulātajam prasījuma tiesības pret otru laulāto par izdarītā ieguldījuma vērtības atlīdzināšanu. Šis prasījums apspriežams atbilstoši Civillikuma 865.-869.panta noteikumiem par labticīga valdītāja tiesībām uz izdevumu atlīdzināšanu.

Saskaņā ar Civillikuma 865.pantu katrai lietai taisītie izdevumi ir vai nu nepieciešami, ar kuriem pašu tās būtību uztur vai aizsargā no pilnīgas bojā ejas, sabrukuma vai izpostījuma, vai derīgi, kas uzlabo lietu, un proti, pavairo ienākumu no tās, vai beidzot, greznuma izdevumi, kas padara to tikai ērtāku, patīkamāku vai daiļāku.

Atbilstoši Civillikuma 866.pantam nepieciešamie izdevumi atlīdzināmi katram, kas tos taisījis. Savukārt Civillikuma 867.pantā noteikts, ka derīgie izdevumi atlīdzināmi tikai tādā apmērā, kādā tie paaugstinājuši lietas vērtību.

Lai no atbildētājas varētu piedzīt lietai taisītos izdevumus (nepieciešamos vai derīgos izdevumus), ir nepieciešams konstatēt šo izdevumu veidu un apmēru.

Apelācijas sūdzībā pamatoti norādīts, ka pirmās instances tiesa piedzinusi no atbildētājas par labu prasītājām 25 % no ēku tirgus vērtības, nenorādot pamatojumu šādam ieguldījuma apmēra novērtējumam, kā arī nav norādījusi normatīvos aktus, pēc kuriem tā vadījusies.

Civillietu tiesu palāta atzīst, ka lietā nav iesniegti pierādījumi, kas apliecinātu atbildētājas nekustamajā īpašumā veikto ieguldījumu apmēru un veidu. Lietā iesniegtajā SIA „Ober Haus Vērtēšanas Serviss'' 2013.gada 17.februārī veiktajā nekustamā īpašuma /adrese/ tirgus novērtējumā nav atspoguļotas īpašumā veikto darbu izmaksas, kā arī tirgus vērtība ir noteikta sešpadsmit gadus pēc ēku būvniecības darbu pabeigšanas. Līdz ar to šis pierādījums nesatur ziņas par /pers. K/ veiktajiem ieguldījumiem īpašumā līdz namīpašuma pieņemšanai ekspluatācijā 1996.gada 22.novembrī.

Tā kā prasītājas bez attaisnojošiem iemesliem nav iesniegušas pierādījumus par /pers. K/ ieguldījumu apmēru ēku celtniecībā, saskaņā ar Civilprocesa likuma 430.panta trešo daļu pierādījumu iesniegšana apelācijas instances tiesā nav pieļaujama.

Bez tam /pers. K/ līdz savai nāves dienai 2011.gada 12.septembrim, t.i. vairāk kā desmit gadus pēc ieguldījumu veikšanas atbildētājas īpašumā, nebija prasījis atbildētājai atlīdzināt lietai taisītos izdevumus, tādējādi ir iestājies Civillikuma 1895.pantā noteiktais desmit gadu noilgums.

[11] Saskaņā ar Civilprocesa likuma 41.panta pirmo daļu pusei, kuras labā taisīts spriedums, tiesa piespriež no otras puses visus tās samaksātos tiesas izdevumus.

No lietai pievienotā apliecinājuma par pārskaitījuma veikšanu redzams, ka 2013.gada 7.maijā ir veikta valsts nodevas 553,50 EUR (Ls 389) samaksa par /pers. E/ apelācijas sūdzību (*lietas 130.lapa*).

Izpildot Civilprocesa likuma 41.panta pirmās daļas noteikumus, no prasītājām atbildētājas labā ir piedzenama samaksātā valsts nodeva par apelācijas sūdzību 276,75 EUR no katras.

R e z o l u t ī v ā

Pamatojoties uz Civilprocesa likuma 430., 432. - 434.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu tiesu palāta

n o s p r i e d a

Noraidīt /pers. C/un /pers. D/ prasību pret /pers. E/ par mantojuma daļas kompensācijas piedziņu.

Piedzīt no /pers. C/, personas kods /personas kods/, par labu /pers. E/, personas kods /personas kods/, valsts nodevu 276,75 EUR.

Piedzīt no /pers. D/ par labu /pers. E/, personas kods /personas kods/, valsts nodevu 276,75 EUR.

Noteikt termiņu sprieduma labprātīgai izpildei daļā par tie4sas izdevumu piedziņu – 10 dienas sprieduma spēkā stāšanās dienas.

Spriedumu var pārsūdzēt kasācijas kārtībā Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu departamentam 30 dienu laikā no pilna sprieduma sastādīšanas dienas, iesniedzot kasācijas sūdzību Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātā un samaksājot drošības naudu 284,57 EUR.

Pilns spriedums sastādīts 2015.gada 6.janvārī.

Tiesas sēdes priekšsēdētāja tiesnese (paraksts) D.Jansone

Tiesnesis (paraksts) N.Riņķis

Tiesnese (paraksts) Z.Pētersone

NORAKSTS PAREIZS

Latvijas Republikas Augstākās tiesas

Civillietu tiesu palātas tiesnese D.Jansone

Rīgā 2015.gada 6.janvārī